

KLASIFIKACE JAZYKŮ SVĚTA

KLASIFIKACE JAZYKŮ SVĚTA

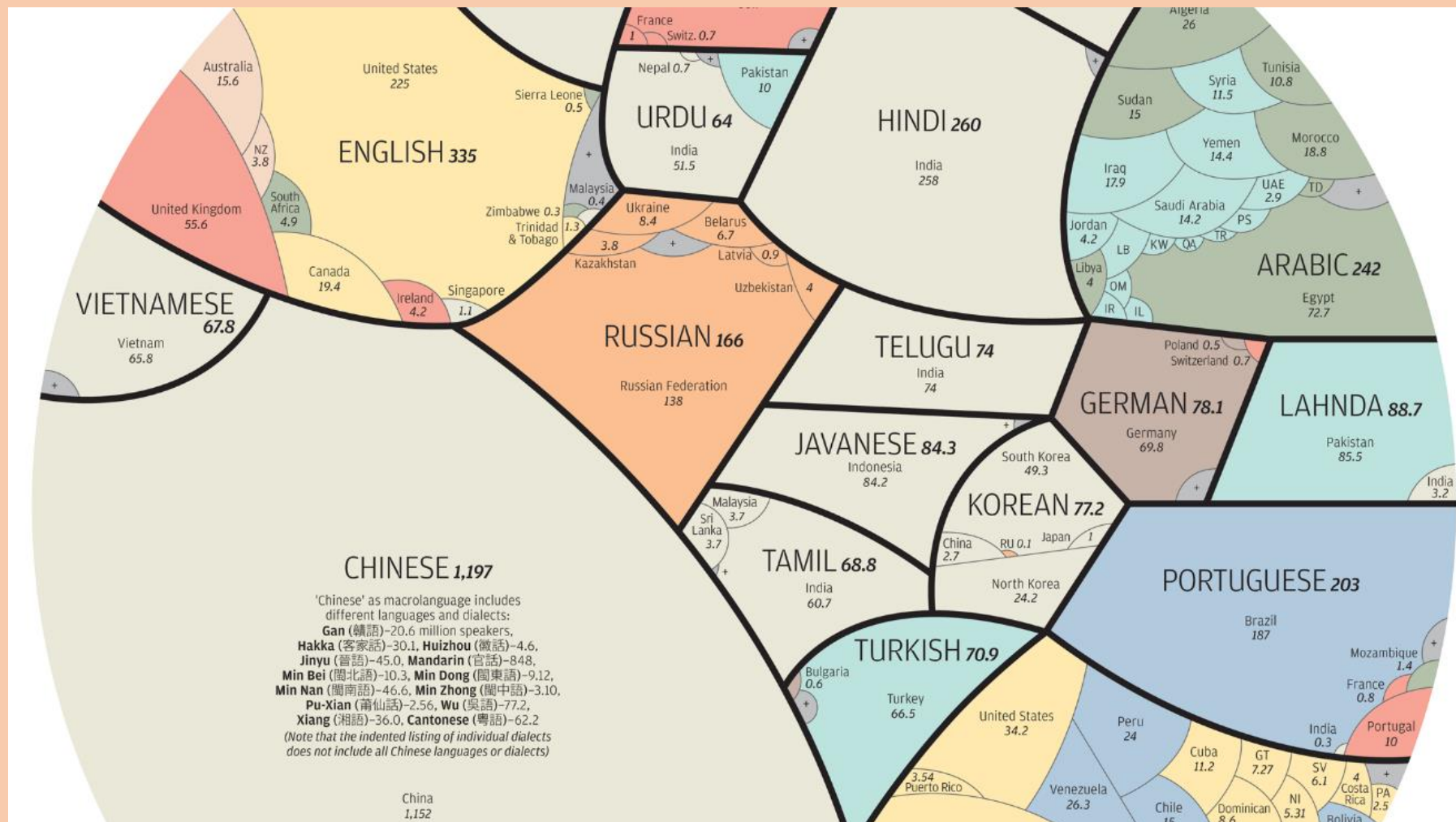
Klasifikace může vycházet z různých hledisek:

- 1) AREÁLNÍ (Geografická)
- 2) GENEALOGICKÁ (Genetická)
- 3) TYPOLOGICKÁ (lingvistická typologie)

1) AREÁLNÍ (GEOGRAFICKÁ) KLASIFIKACE

- třídí jazyky podle geografické kontinuity, je provázána s klasifikací genealogickou a typologickou
- nejčastějším kritériem je počet mluvčích (uživatelů)
- nejrozšířenějšími jazyky jsou následující:
 1. [Čínština](#) (1,3 miliardy mluvčích)
 2. Angličtina (514 milionů)
 3. [Arabština](#) (422 milionů – ale jako liturgický jazyk ji užívá více než miliarda)
 4. [Hindština](#) (366 milionů)
 5. Španělština (322 milionů)

1) AREÁLNÍ (GEOGRAFICKÁ) KLASIFIKACE

Dle údajů UNESCO existuje 7102 živých jazyků:

<https://www.informationisbeautifulwards.com/showcase/710-a-world-of-languages>

1) AREÁLNÍ (GEOGRAFICKÁ) KLASIFIKACE

Dle CIA World Factbook v r. 2020 žije na Zemi **7 684 292 383** lidí, kteří používají **7 100** jazyků. Nejpoužívanějšími jazyky jsou následující (most-spoken first language):

- čínština – 12,3 %,
- španělština – 6 %,
- angličtina – 5,1 %,
- arabština – 5,1 %,
- hindština – 3,5 %,
- [bengálština](#) – 3,3 %,
- portugalština – 3 %,
- ruština – 2,1 %,
- japonština – 1,7 %.

Bengálská abeceda. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VXLykGE4Fgs>

Největší počet jazyků se vyskytuje v Asii (2 300), dále pak – v Africe (2 140), Tichém oceánu (1 310), Americe (1 060), Evropě (290).

Zdroj: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html#field-anchor-people-and-society-languages>

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

- Je spojena s diachronní jazykovědou.
- Třídí jazyky podle jejich původu: jazyky příbuzné, které vznikly diferenciací společného prajazyka, tvoří jednu skupinu.
- Tyto jazyky nesou zpravidla stopy společného původu.
- Základní jednotkou genealogické klasifikace je **jazyková rodina (čeleď)**, která se dále dělí na jazykové větve (skupiny), ty pak případně na podskupiny atd.
- Za jazykové rodiny pokládáme jen ty skupiny jazyků, jejichž genetická sounáležitost je spolehlivým způsobem prokázána.

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

V současnosti se uvádí kolem 20 jazykových rodin, do kterých je možno všechny jazyky světa na základě příbuznosti roztrždit. Alternativní názory viz např.: <https://www.ethnologue.com/browse/families>.

Dle (Čermák 2011, 69–76) existuje 17 jazykových rodin:

1. **Indoevropská** (450 jazyků, cca 2 mld. mluvčích, cca 46 % všech lidí).
2. **Různé vymřelé jazyky Blízkého východu a Středomoří** (10 a více, např. [sumerština](#), minojština, ligurština).
3. **Kavkazská** (40 jazyků, cca 7 mil. mluvčích) – [gruzínština](#), adygejština, čečenština.
4. **Tibetočínská** (450 jazyků, cca 21 % všech lidí, přes 1 mld. mluvčích) – čínština, barmština, pwo, sgaw.

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

5. **Thajská** (přes 40 jazyků, kolem 60 mil. mluvčích) – thajština, laoština.
6. **Paleoasijská** (přes 10 jazyků, přes 100 tisíc mluvčích; Sibiř, Aljaška, Grónsko) – čukotština, eskymáčtina.
7. **Drávidská** (přes 30 jazyků, cca 160 mil. mluvčích) – jižní a západní Indie.
8. **Semitohamitská** (500 jazyků, přes 200 mil. mluvčích) – arabština, ivrit, somálština, maltština.
9. **Uralská** (20 jazyků, 24 mil. mluvčích) – finština, estonština, udmurtština, maďarština, mansijština.

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

10. **Altajská** (50 jazyků, přes 100 mil. mluvčích) – turečtina, uzbečtina, kazaština.
11. **Austroasijská** (170 jazyků, cca 100 mil. mluvčích) – jihovýchodní Asie, Vietnam, Laos, Kambodža.
12. **Austronéská** (700 jazyků, 210 mil. mluvčích) – Indonésie, Malajsko, Filipíny, Oceánie, Madagaskar.
13. **Papuánská** (cca 1000 jazyků, 6–7 mil. mluvčích) – Nová Guinea.
14. **Australská** (přes 250 jazyků).
15. **Africká** (přes 2200 jazyků, 776 mil. mluvčích) – střední a jižní Afrika.
16. **Americká indiánská** (500 jazyků, 25 mil. mluvčích).
17. **Izolované jazyky** – baskičtina, japonština (115 mil. mluvčích), korejština.

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

Mapy genetické klasifikace jazyků:

- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f7/Human Language Families Map.PNG](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f7/Human_Language_Families_Map.PNG)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Human Language Families Map %28Wikipedia CS%29.PNG](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Human_Language_Families_Map_%28Wikipedia_CS%29.PNG)

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

Je prokázáno, že se všechny tyto jazyky vyvinuly ze společného základu, z tzv. **prajazyka indoevropského**, a jsou tedy navzájem příbuzné.

ROZDĚLENÍ INDOEVROPSKÝCH JAZYKŮ DO 12 PODSKUPIN:

1. Indoíránské
2. Arménština
3. Řečtina
4. Balkánské
5. Italické

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

6. Románské

7. Keltské

8. Germánské

9. Baltské

10. Slovanské

11. Anatolské – vymřelé

12. Tocharské – vymřelé

2) GENEALOGICKÁ (GENETICKÁ) KLASIFIKACE

VÝVOJ A KLASIFIKACE SLOVANSKÝCH JAZYKŮ:

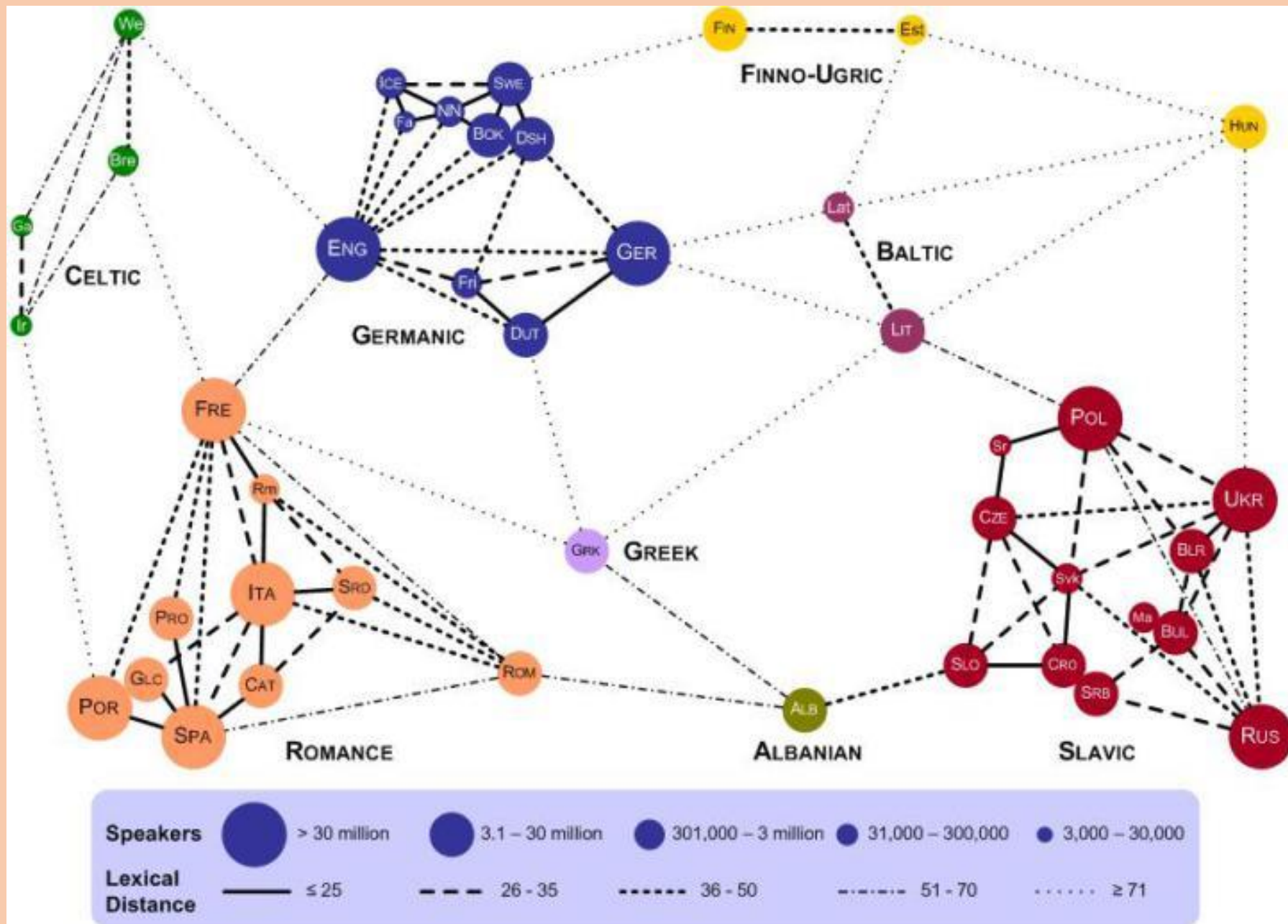
Přehled viz (Blažek 2017, online):

<https://www.czechency.org/slovník/KLASIFIKACE%20SLOVANSK%C3%9DCH%20JAZYK%C5%AE>

Medžuslovjansky jezyk — Меджусловјанскы језык (Interslavic):

<http://interslavic-language.org/>

<http://steen.free.fr/interslavic/>

Lexikální vzdálenost mezi jazyky Evropy (genealogické dělení jazyků + dělení dle počtu mluvčích). URL: <http://www.openculture.com/2017/08/a-colorful-map-visualizes-the-lexical-distances-between-europes-languages.html>

Lexikální vzdálenost mezi jazyky Evropy (genealogické dělení jazyků + dělení dle počtu mluvčích).

URL: <http://www.openculture.com/2017/08/a-colorful-map-visualizes-the-lexical-distances-between-europes-languages.html>

Báseň A. Puškina. Jazyky národnostních menšin Ruska.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qBs0D1r2WBA>.

3) TYPOLOGICKÁ KLASIFIKACE JAZYKŮ

- Třídí jazyky pouze na základě typů jejich gramatiky (zvláště pokud jde o stavbu a způsob spojování morfémů).
- Jazyky i velmi blízké příbuzné a sousední mohou náležet k rozdílným typům a naopak k jednomu a témuž typu často patří jazyky velmi vzdálené v prostoru, u nichž nemůže přicházet v úvahu žádný kontakt a patrně ani žádná příbuznost.
- **Vladimír Skalička (1909–1991)**
 - Skalička, V. 1935. Zur ungarischen Grammatik. Praha. (Facultas Philosophica Universitatis Carolinae Pragensis. Práce z vědeckých ústavů. 39.)
 - Skalička, V. 1941. Vývoj české deklinace. Praha.
 - Skalička, V. 1946. Über die Typologie der Bantusprachen. Archiv orientální 15, 93–127.

3) TYPOLOGICKÁ KLASIFIKACE JAZYKŮ

Rozlišujeme následující typy jazyků (podrobněji viz Černý, 1998 s. 60–62):

1) **AFIGUJÍCÍ (s afixy)**

a) Aglutinační

b) Flexivní

2) **AMORFNÍ/ IZOLAČNÍ (bez afixů)**

3) TYPOLOGICKÁ KLASIFIKACE JAZYKŮ

1a) AGLUTINAČNÍ (finština, maďarština, turečtina)

- Gramatické kategorie se vyjadřují pomocí afixů (předpona, přípona), které se připojují ke slovnímu základu.

Maďarština:

- *könyvem* „kniha moje“, *könyved* „kniha tvoje“, *könyve* „kniha jeho/její“
- *ház* „dům“ – *házak* „dům + mn.č. (domy)“

házban „dům + v (v domě)“ – *házakban* „dům + mn.č. + v (v domech)“

házhoz „dům + k (k domu)“ – *házakhoz* „dům + mn.č. + k (k domům)“

3) TYPOLOGICKÁ KLASIFIKACE JAZYKŮ

1b) FLEXIVNÍ (slovanské jazyky) – typický je pro ně volný slovosled, ohýbání (časování, skloňování) pomocí různých afixů.

- Flexivní jazyky dále dělíme na:

- **Syntetické** (např. čeština, ruština – *škola, školy, škole...*)
- **Analytické** (např. angličtina, němčina – *die Schule, der Schule, der Schule...*)
- **Polysyntetické** (např. paleoasijské jazyky, čukotština):

Тымэйһыле втпыгтыркын – „Hrozně mě bolí hlava“

3) TYPOLOGICKÁ KLASIFIKACE JAZYKŮ

2) **IZOLAČNÍ** (angličtina, čínština) – typická jsou pomocná slova, chybí ohýbání, velkou roli hraje slovosled, tón a intonace hlásek/slov.

ZDROJE

- BLAŽEK, V. Klasifikace slovanských jazyků. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/KLASIFIKACE%20SLOVANSK%C3%9DCH%20JAZYK%C5%AE>.
- Úvod do studia jazyka. Edited by Jiří Černý. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998. 243 s. ISBN 8085839245.
- ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda : přehled a slovníky*. Vyd. 3., dopl. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001. 341 s. ISBN 8024601540.